

Diravên xwe debar/îdare bikin

Jîyana we dê bête bedilandin bi gorî bi çî awahî hûn diravên xwe bikar dînin. Agahîyên me ên yarmetîyê hene ji bo bi çî awyî hûnê diravên xwe di demên jîyana we ên cûde de.

Plansazîya budçeyê

Heke hûn dixwînin an dihîndirin, li karekî digerin, an plan ji bo teqawitîyê dîkin an dixwazin fînansa/darahîya mala xwe birêkûpêk bikî, çêkirina budçeyê deverk qence bo despêkirinekê.

Budçeyek pêkane ku yarmetîya we bike bo şopandina mesrefên we Ev yeke wê disa bikaribe yarmetî bike wê çiqas diravên we di desta dimîne piştî daîyna fatûrên we û mesrefên we. Butçeyek sade deynin û pircar wê kontrol bikin.

Di serîda birhênin ka gelo çiqas dirav/mûçe dikeve destê we. Çavdêrîyê li bexşeyên mûçeyan, beyanên bankê, Centerlink Deduction statement bike (heke we yek ji wan hebe).

Paşê, hesab bike hûn çiqas mesref dîkin. Binhêrin li:

- fatoreyan
- beyanname kartê krêdîyê
- meqbûz û doçkên kirîne, wek mînek lêçûnên xwarinê yên hetane
- lêçûnên-yekcar ên ku tû dîzanê ku tene
- fatoreyên salane, wek sîxorte û tomarîya otomobilê.

Miqata ku hûnê diravên xwe bi çî awahî xerc dîkin dikare ka hûn li kur bikaribin tesarufa dirav bikin.

Gûhastinek di jîyana we de dikare bandor li budça we bike. Dibîr bînin rêbirêzîya nîrxandina butca xwe da pişterast bin ewê hin jî ji bo we bikêr tê.

Armancek tesarufê sazkin

Hûn dikarin plansazîyek tesarufê pêkbînin da ku ji bo rewşek acî/awarte dirav bidin alî, an jî tiştêk biha bikin.

Di be kû hûn zêtirîn bigihîjin armanca tesarufa xwe heke hûn:

- ji kirîna ew tiştên ku hûn bi rastî ne hewcê wan in kê bikin
- Dema kirîne de li şûna qerta xweya krediyê drav an qerta debîtê bikar bînin.

Hûnê çawa bikaribin tesaruf bikin

Li ser malpera Moneysmart agahdarî heye ku ji we re bibe alîkar ku hûn diravê xwe îdare bikin.

Li vir çendî rêgeh hene ku ji bo budçeya xwe û armancên tesarufê ku wê bibin alîkar:

- Ji bo dîtina peymanê çêtirîn lêkolîn bikin. Heke hûn li mortgage (îpotekek) digerin an jî difikirin da ku hûn dabînkere elektrîkê biguhezin, peymanek qençtir bipirsin. Di be ku hûn şaş bimînin ji ber hûn çiqas bikaribin tesaruf bikin.

- Di derheqa hesabên 'bêdirav' ji bank an ji sendîkaya krediyê bipirsin. Heke hûn dravdana alîkarîya dahatîyê werdigrin, dibe ku hûn bikaribin hesabek teserûfê ku dê ji we xercê negrin vebikin.
- Gelek pargîdan û ban ji bo tatûreyên kaxezê an beyannama mesref werdigrin. Hûn dikarin teserûf bikin heke we hilbijart ku ewana ji online (serhêl) bidest bixin.
- Miqate bin dema we serdana deyna kir. Gelek celebê deyn û cûreyên kredî yê bi xerc, xerc û rêjeyên cûrbicûr hene.

Xizmetkariya bank û deynên adilana û erzan bidest bixin

- Ka kontrol bikin hûn mafdarin ji bo No Interest Loan ji Good Shepherd. Van deynan ji bo bêdivîyên bingehî û karûbarên kredîyek ewle, dadperwer û erzan peyda dike.
- 'Saver Plus' ('Rizgarkera Biserve') programek perwerdahiya teserûf û darayî ye. Li her welayet û herêmên ji alîyê rêxistinên civakê ve tê pêşkêş kirin. Di derheqa vê de zêdetir li vir bixwînin bsl.org.au.
- Eger hûn xwendevanek xwendina bilin in, dibe ku hun mafdarbin ji hûn Student Start-up Loan bo xwendevanîyê bin.

Alîkarîyê werbigre

Ji bo ku hûn diravên xwe îdare bikin amûr û karûbar bo alîkarîya we bike peyda dibin.

- Centrepay kargûzarîyek belaş û şabaşîyê ye ku hûn dikarin bikar bînin da ku hûn fatûreyan we ên kirîn kû pêkane birêkûpêk ji mûça we a Centrelink were daxistin.
- Vebijareka dravdana heftane mecal dide ku hûn heftane dravdana piştevaniya hatina xwe bistînin Ev dikare ji were bibe alîkar ku hûn zehmetî dibînin ku li ser diravdana du hefteyî butceya we saz bike Diravdanên Family Tax Benefit dikare ji du hefta carek bête dayîn.
- Heke hûn mafdarin, hûn dikarin daxwaza diravdanên Family Tax Benefit an Carer Allowance offset. Ev tê vê wateyê ku diravdana Family Tax Benefit an Carer Allowance di wan heftên cûde de ji ew kadên ku diravdana duhatîya alîkarîyê tê ye dayîn bo we were dayîn.
- Rent Deduction Scheme xanî berjewendî kar, ewle û kargûzarîyek belaş e. Ev dihêle hûn kirêya xaniyan a desthilatdariya welayet an herêma xwe wekî daxistina birêkûpêk ji dayinên xwe yê Centrelink ê derbixin.
- Li gel bank an ji pêşkêşkerên xizmetgûzarîyê bi peyîvin heke we zahmetkêşîye ji ber dayîna fatoreykê, an dehnê ser malê/mortgage piranî wê dijwarîyên wan hebin dê tîm dê bikaribe alîkar be. Ewê bikaribin li gorî rewşa hû têdane wê wegerandina bi derengi bixin, kêmbikin an dev jê berdin/bibexşînin.

Li gel yekî bipeyîve

- Ligel Financial Information Service Officers bipeyîvin. Karmendên me xizmetgûzarîya bisirriya perwerdarîyê belaş pêşkêş dike ji bo alîkarîyek bo têgihijîna birîyarayîn a derheqa darayîya we bike.
- Karkerên sosyâlî di demên dijwarde dikarin derbarê şewirdarî, pişgirî û agahdarkirinê ji we re bibe alîkar. Ji mere bêjin heke hewcê we bi tercûmanek heye, û em ê yekê ji were belaş peyde bikin.

- Hûn dikarin şewirmendekî darayîyê li mintîqa xwe li **ndh.org.au** peyde bikim.

Bo agahdarîya zêde

- banga **131 202** bikin bo di derbarên diravdayînên Centrelink û xizmetgûzarîyan bi zimanê xwe bipeyîvin.
- Bo zêdetirîn ahadarî bi Înglîzî biçin **servicesaustralia.gov.au/manageyourmoney**
- Bo xwendin, gohdarîyê an agahdarîyan bi zimanê xwe temaşekirin biçin **servicesaustralia.gov.au/yourlanguage**.

Pêkane ku pêşkêşkarê xizmetgûzarîya têlefona we ji bo telefonkirin ji a li malê ji bo hêjmara '13' li ser rêjeyek sabît ji we bistîne. Ev ji herderî li Australiya ye û rêje dibe bi gorî kêfa pêşkêşkarê têlefona be. Ji têlefona we ya male têlefonkirin bo hêjmara '1800' bêdirav in. Heke hûn ji têlefonek gelewkar an a destan têlefona bikin, dibe ku pêşkêvanên têlefona demek bi sînora û bi rêjeyek bilintir ji we mesref bistîne.

Dijberî

Agahdarîyên ku di vê belavokê de cîh digirin tenê rêbernameyek ji bo dayîn û karûbar tenê ye, ji 25 Çile ya 2022 ve rast e. Ji kerema xwe ji bo agahdarîyên herî nûjen malpera me bitikînin. Ev berpirsiyarî a weye kû biryara xwe bigrin ku hez dikin serdana peredayînek bi gorî ewrewşek hûn têdane a tayîbetî bikin.

Manage your money

How you use your money can change during your life. We have information to help you manage your money at different times in your life.

Planning a budget

If you are studying or training, looking for work, planning for retirement or want to sort out your household finances, making a budget is a good place to start.

A budget may help you to track your spending. It can also help you work out how much money you have after paying bills and expenses. Keep your budget simple and check it often.

Start by looking at how much money you have coming in. Look at payslips, bank statements, and your Centrelink Deduction statement (if you have one).

Then, work out how much you are spending. Look at:

- bills
- credit card statements
- receipts and shopping docketts, like weekly food costs
- one-off expenses that you know are coming up
- annual bills, like insurance and car registration.

Working out how you spend your money can help you see where you can save money.

A change in your life can affect your budget. Remember to review your budget regularly to make sure it is still working for you.

Set savings goals

You can make a savings plan to help put away money for an emergency, or to buy an expensive item.

You may be able to reach your savings goals quicker if you:

- cut back on buying things you don't really need
- use cash or a debit card instead of your credit card when shopping.

How you can save

The Moneysmart website has information to help you manage your money.

Here are some ways to help with your budget and savings goals:

- Research to find the best deal. If you are looking for a mortgage or thinking about changing electricity provider, ask for a better deal. You may be surprised at how much you can save.
- Ask your bank or credit union about 'fee free' accounts. If you get an income support payment, you may be able to get a savings account that will not charge fees.
- Many companies and banks charge for paper bills or statements. You could save money if you choose to get these online.

- Be careful applying for loans. There are many types of loans and credit with different fees, charges and interest rates.

Get fair and affordable banking and loans

- Check if you qualify for a No Interest Loan from Good Shepherd. These loans provide safe, fair and affordable credit for essential goods and services.
- 'Saver Plus' is a savings and financial education program. It is offered by community organisations in every state and territory. Read more about it at bsl.org.au.
- If you are a higher education student, you may be eligible for our Student Start-up Loan.

Get help

There are tools and services to help you manage your money.

- Centrepay is a free and voluntary service you can use to pay bills as regular deductions from your Centrelink payments.
- The weekly payment option allows you to get your income support payment weekly. This can help if you find it hard to budget on a fortnightly payment. Family Tax Benefit payment can not be paid weekly.
- If you are eligible, you can ask for your Family Tax Benefit or Carer Allowance payment to be offset. This means your Family Tax Benefit or Carer Allowance payment can be paid on a different week to your income support payment.
- The Rent Deduction Scheme is a useful, secure and free service. It lets you pay your state or territory housing authority rent as regular deductions from your Centrelink payments.
- Speak to your bank or service provider if you have trouble paying a bill, loan or mortgage. Most will have a hardship team who can help. They may be able to delay, reduce or waive debt repayments, depending on your situation.

Speak to someone

- Talk to our Financial Information Service Officers. Our officers provide a free and confidential education service to help you understand decisions about your finances.
- Our social workers can help you with counselling, support and information during difficult times. Let us know if you need an interpreter, and we will arrange one for free.
- You can find a financial counsellor in your area at ndh.org.au.

For more information

- Call **131 202** to speak with us in your language about Centrelink payments and services.
- Go to servicesaustralia.gov.au/manageyourmoney for more information in English
- Go to servicesaustralia.gov.au/yourlanguage to read, listen to or watch information in your language.

Your phone provider may charge you a fixed rate for calls from your home phone to '13' numbers. This is from anywhere in Australia and the rate may vary depending on your phone provider. Calls

to '1800' numbers from your home phone are free. Phone providers may time your call and charge a higher rate if you call from a public or mobile phone.

Disclaimer

The information contained in this publication is a guide to payments and services only, and is correct as of 25 January 2022. Please check our website for the most current information. It is your responsibility to decide if you wish to apply for a payment based on your particular circumstances